

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ความต้องการของคนพิการต่อสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเข้าถึงบริการทางสังคม กรณีศึกษา อำเภอเกาะกูด จังหวัดภูเก็ต” ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดการเข้าถึง
2. แนวคิดบริการทางสังคม
3. นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับคนพิการ
 - 3.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550
 - 3.2 กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548
4. ข้อมูลจังหวัดภูเก็ต (คนพิการในจังหวัดภูเก็ต)
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการศึกษา

1. แนวคิดการเข้าถึง

1.1 ความหมายของการเข้าถึง

แนวคิดที่เกี่ยวกับการเข้าถึงมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้มากมายนัก ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของคำว่า “การเข้าถึง” “ไว้ต่างกันโดยใช้รากศัพท์จากภาษาอังกฤษ Access หรือ Accessibility ดังนี้

ชนิษฐา เทวินทรภักดี (2531, น. 81) ได้ให้ความหมายการเข้าถึงไว้ว่า คือสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง วิธีทางหรือวิธีการในการที่จะได้รับความสะดวกเพื่อเข้าถึงการใช้ประโยชน์และสิทธิในการได้ใช้บริการในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ บริการสาธารณะ อาคารสถานที่ต่าง ๆ รวมทั้งการเข้าถึงบริการด้านการศึกษา การเข้าสู่อาชีพ และการมีงานทำ ด้านที่พักอาศัย

บริการขนส่งสาธารณะต่าง ๆ และการปรับปรุงข้อมูลข่าวสารโดยต้องอาศัยสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสิ่งเฉพาะสำหรับคนหูหนวก หรือคนตาบอด เป็นต้น

คณะกรรมการส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศของคปการ (2546, น. 7) ได้ให้ความหมายความสามารถในการเข้าถึง หมายถึง มาตรการหรือเงื่อนไขของสิ่งต่าง ๆ และบริการที่คนทั่วไปรวมถึงคนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ได้โดยออกแบบ/ปรับปรุงให้ใช้ได้อย่างสะดวกง่ายดาย

จรีรัตน์ ผ่องแผ้ว และคณะ (2535, น. 86-87) ให้ความหมายของการเข้าถึง หมายถึง วิธีทาง หนทางหรือวิธีการในการเข้าหา การได้มาหรือการใช้ หรือสิทธิในการใช้หนทางในการใช้ประโยชน์ ความสะดวกในการใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ หรือความสามารถที่จะเข้าไปถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

นอกจากนี้ การเข้าถึง หรือสิ่งอำนวยความสะดวกยังหมายความว่า สภาวะแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคม และทางจิตวิทยาที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตและโอกาสแก่คนทุก ๆ คนทัดเทียมกัน และยังรวมถึงสิทธิในการที่จะได้รับทราบข่าวสารข้อมูลสำหรับกรณีคนหูหนวก และคนตาบอดหรือสิทธิที่จะได้เข้ารับการศึกษานในโรงเรียนสำหรับเด็กพิการทุกประเภทด้วย

วารี ปัญจะผลินกุล (2543 , น. 38) ได้สรุปความหมายของการเข้าถึงไว้ว่า การเข้าถึง หมายถึง การเข้าใช้ การใช้ประโยชน์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อที่จะลดข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม การสนับสนุน ส่งเสริมในทุก ๆ ด้านเพื่อให้สามารถเข้าใช้บริการได้อย่างเท่าเทียม ทั้งถึง และเป็นธรรมนอกจากนี้ยังรวมถึงสิทธิในการเข้าใช้สิ่งต่าง ๆ และบริการต่าง ๆ ที่รัฐจัดให้ต้องรวมถึงคนพิการด้วย

สุกัญญา บุญคง (2551, น. 22) ได้สรุปความหมายของการเข้าถึงไว้ว่า การเข้าถึง หมายถึง การสร้างสภาพทางกายภาพ ทางสังคมและทางจิตวิทยา ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพชีวิตด้วยการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการสามารถทำให้คนพิการปราศจากอุปสรรคในการเข้าใช้หรือเข้าถึงสิทธิในการใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด

Orto and Marinelli (1995, pp. 3-4) ให้ความหมายของสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ว่า หมายถึง ความสะดวกในการใช้ ความสะดวกในการเข้าใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ ของคนพิการ เช่น สถานที่ ๆ เป็นทางเข้าอาคารมีทางลาด โรงเรียนหรือโรงพยาบาลที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการสื่อสารสำหรับคนหูหนวก (Telecommunication Device for the Deaf : TDD) ได้แก่ โทรศัพท์

สำหรับคนหูหนวกที่ใช้พิมพ์ข้อความแทนการพูด ซึ่งปลายทางจะได้รับข้อความที่เป็นตัวอักษร เช่นเดียวกัน หรือในสถานที่ราชการที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนตาบอด เช่น เอกสารอักษรเบรลล์ เทปบันทึกเสียง ดิสก์เก็ต ที่เป็นข้อมูลข่าวสารเพื่อให้คนตาบอดเข้าถึงบริการของหน่วยงานเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ และบริการอ่านหนังสือฟรี ฯลฯ เป็นต้น ส่วนคนพิการทางสติปัญญา ได้แก่ การจัดให้ได้รับการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับความพิการและความต้องการของคนพิการนั้น นอกจากนี้ แนวคิดการเข้าถึงหรือสิ่งอำนวยความสะดวกนี้ยังรวมถึงการออกแบบทางสถาปัตยกรรมที่ปราศจากอุปสรรคในการเข้าใช้บริการทางกายหรือการเคลื่อนไหว (Physical Barriers to Mobility) และรูปแบบของการติดต่อสื่อสาร และวิธีการปฏิบัติต่อคนพิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการทางการได้ยินและทางการมองเห็น นอกจากนี้แนวคิด การเข้าถึงหรือสิ่งอำนวยความสะดวกยังรวมถึงการเข้าถึงทางสังคม ซึ่งหมายถึงการมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคของคนพิการที่อยู่บนพื้นฐานของศักดิ์ศรี ของความเป็นมนุษย์และสิทธิพลเมือง (Civil Rights) เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ในสังคมกล่าวคือ สิทธิพลเมืองที่จัดให้กับประชาชนทั่วไปนั้นจะต้องคำนึงถึงคนพิการด้วย เช่น การศึกษา การมีงานทำ การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต และบริการต่าง ๆ คนพิการจะต้องได้ใช้ด้วย

พจนานุกรมเว็บสเตอร์ (Webster) (Neufeld & Guralink, 1988, p. 7) ให้ความหมายของการเข้าถึงไว้ว่า หมายถึง

1. การกระทำที่นำไปสู่จุดมุ่งหมาย
2. วิธีทางที่นำไปสู่จุดมุ่งหมาย
3. สิทธิการเข้าถึง (The Right to Enter, Approach, Or Use ; Admittance.)

นอกจากนี้ ในงานสวัสดิการสังคม ยังได้กล่าวถึงความหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงบริการไว้อย่างน่าสนใจว่า หมายถึง การเข้าถึงบริการด้านต่าง ๆ โดยวิธีการที่แตกต่างกัน เช่น บริการด้านการเข้าถึงข่าวสารสารสนเทศหรือ Access Service ว่าเป็นการให้ข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิ ผลประโยชน์ หรือบริการต่าง ๆ ที่เขาควรทราบ การให้ความกระจ่างแก่ประชาชนเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้รับบริการ (อธิบายให้ทราบถึงความเชื่อมโยงระหว่างสิทธิ ผลประโยชน์ และบริการกับสถานการณ์เฉพาะด้านของประชาชน) ช่วยให้เขาให้เข้าใจบริการต่าง ๆ มีการยอมรับและดำเนินการส่งเขาไปรับบริการหรือไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม นำเข้าไปยังบริการต่าง ๆ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ช่วยดำเนินงานให้ผู้ให้บริการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างเหมาะสม (ศรีทัตติม (รัตนโกศล) พานิชพันธ์, 2541, น. 5-6)

กล่าวโดยสรุป การเข้าถึง หมายถึง วิธีทาง หนทาง การเข้าใช้ การใช้ประโยชน์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับคนพิการในด้านอาคาร สถานที่ รวมถึงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ตลอดจนสิทธิในการเข้าใช้สิ่งต่าง ๆ และบริการต่าง ๆ ที่รัฐจัดให้อย่าเท่าเทียมและทั่วถึง เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการนั้น ๆ ในการใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด

1.2 ประเภทของการเข้าถึง

การเข้าถึงสำหรับคนพิการนั้นมีการเน้นไปในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการเป็นหลัก และการศึกษาครั้งนี้จึงเน้นไปในเรื่องการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการโดย จูรีรัตน์ ผ่องแผ้ว และคณะ (2535, น. 110-114) ได้จัดประเภทของการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของคนพิการดังนี้

1. การเข้าถึงในด้านการศึกษา มีความหมายว่า เด็กพิการควรจะสามารถรับบริการด้านการศึกษาได้อย่างไรบ้าง เด็กพิการทางร่างกายสามารถจะไปเรียนร่วมในโรงเรียนสามัญได้โดยปราศจากอุปสรรคในเรื่องอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องอาหารและห้องน้ำ โดยเด็กพิการสามารถเข้าใช้ร่วมกับเด็กปกติ สำหรับเด็กตาบอดและเด็กหูหนวกจำเป็นต้องมีอุปกรณ์พิเศษช่วยในการเรียนการสอน จึงควรมีบริการไว้ให้ เช่น หนังสือเบรลล์ เทป เครื่องพิมพ์ดีดเบรลล์สำหรับเด็กตาบอด เครื่องขยายเสียง เครื่องช่วยฟัง โสตทัศนูปกรณ์อื่น ๆ สำหรับเด็กหูตึง รวมทั้งล่ามภาษามือ ซึ่งจะทำให้แปลภาษาพูดเป็นภาษามือ เพื่อให้เด็กหูหนวกสนิทได้เข้าใจในคำสอนและบทเรียนต่าง ๆ ประการสุดท้ายคือ ควรมีครูเดินสอนสำหรับเด็กพิการที่อยู่ตามบ้านในชนบท

2. การเข้าถึงในการทำงาน มีความหมายรวมทั้งการได้งานทำที่เหมาะสมและการปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน สถานการณ์ทำงาน สิ่งแวดล้อมในการทำงานให้เข้ากับลักษณะความพิการประเภทต่าง ๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น รวมถึงการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ และได้รับบริการเช่นเดียวกับบุคคลอื่น ๆ

3. การเข้าถึงในทางสังคม หมายถึง การที่คนพิการจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างเต็มที่และเสมอภาคทัดเทียมกับบุคคลปกติอื่น ๆ นั้น จำเป็นจะต้องมีองค์ประกอบหลายประการเป็นเครื่องส่งเสริมและสนับสนุนทั้งในด้านส่วนตัวของผู้พิการ คือ ต้องมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทางด้านร่างกายต้องแข็งแรงพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงานหาเลี้ยงตนเองได้ มีความพร้อมทางใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมให้แก่ผู้พิการให้ได้ใช้สิทธิทัดเทียมกับบุคคลอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 สิทธิในการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทุกคนมีสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งและออกเสียงเลือกตั้ง ถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ในทางปฏิบัติ คนพิการจะถูกละเลยสิทธิ และไม่สามารถใช้สิทธิได้ เช่น คนตาบอดไม่สามารถใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ เพราะบัตรลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นตัวอักษรธรรมดา มิใช่ตัวอักษรเบรลล์ที่เรียกว่า อักษรเบลล์ที่คนตาบอดสามารถอ่านได้ คนร่างกายพิการที่ต้องใช้รถเข็นก็ประสบปัญหาในการไปใช้สิทธิลงคะแนน เพราะคูหาเลือกตั้งมักจะเล็กและแคบ รถเข็นเข้าไปไม่ได้ หรือสถานที่เลือกตั้งไม่สะดวก ต้องขึ้นบันได เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถือว่าไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการเข้าถึงสำหรับคนพิการในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

3.2 สิทธิในการคมนาคม ติดต่อสื่อสาร ข่าวดสาร ข้อมูล ในเรื่องนี้รัฐควรจะเข้ามามีบทบาทเป็นแกนนำ ริเริ่มจัดบริการขนส่งทางบกทั้งทางรถเมล์ และรถไฟ โดยคำนึงถึงการให้บริการแก่คนพิการด้วย โดยการดัดแปลงปรับปรุงประตูขึ้นลงของรถเมล์และรถไฟให้มีความกว้างมากขึ้น เพื่อให้ผู้ที่มีร่างกายพิการสามารถขึ้นลงได้สะดวก ถนนหนทางที่มีทางต่างระดับควรจะทำทางลาดตามทางแยกและทางม้าลาย นอกจากสัญญาณไฟแล้วควรมีสัญญาณเสียงด้วยเพื่อคนตาบอดจะได้ทราบ

3.3 สิทธิในการใช้อาคารสถานที่ การก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ของสถานที่ทำการของรัฐและเอกชน โรงพยาบาล หรือสถานที่สาธารณะประโยชน์อื่น ๆ ควรจะคำนึงถึงการเข้าใช้ร่วมของคนพิการด้วย ทางขึ้นลงที่เป็นบันไดควรมีทางลาดหรือราบบันไดสำหรับคนพิการ ประตูทางเข้าออกควรมีความกว้างพอสมควรที่จะให้รถเข็นสำหรับคนพิการผ่านเข้าออกได้สะดวก ไม่ควรใช้ประตูหมุนที่เข้าได้ทีละคน เพราะเป็นอุปสรรคต่อคนพิการทางร่างกายและคนตาบอดตามขั้นต่าง ๆ ควรมีเครื่องหมายบอกชัดเจน และควรมีเป็นอักษรเบลล์ด้วย ลิฟต์ควรจัดตั้งแบ่งบังคับให้พอดีกับคนนั่งรถเข็นจะกดได้ รวมทั้งควรมีภาษาเบลล์กำกับด้วย ในบางประเทศจะมีเสียงบอกเมื่อถึงขั้นต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับคนตาบอด ห้องน้ำ ห้องส้วมควรมีความกว้างพอที่รถเข็นสำหรับคนพิการจะเข้าไปได้ ประตูควรเป็นแบบเลื่อนเพื่อสะดวกในการเข้าออก ควรจะจัดที่จอดรถเป็นพิเศษสำหรับคนพิการด้วย การวางโทรศัพท์สาธารณะควรมีอยู่ในระดับที่คนพิการที่นั่งเก้าอี้เข็นจะสามารถใช้ได้ด้วย

กล่าวโดยสรุป การที่ประเทศไทยจะมีการประกาศใช้กฎกระทรวงต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคาร รวมทั้งบริการสาธารณะ และข้อบัญญัติเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อขจัดปัญหาอุปสรรคด้านกายภาพแวดล้อมของคนพิการ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนพิการเพราะคนพิการบาง

ประเภท เช่น คนพิการทางการเคลื่อนไหวต้องนั่งวีลแชร์ เป็นต้น ไม่สามารถใช้สิ่งอำนวยความสะดวกร่วมกับคนปกติได้จึงมีความจำเป็นต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ซึ่งออกแบบพื้นที่ภายในห้องน้ำที่กว้างกว่าปกติ เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงได้ โอกาสนี้เองจะทำให้คนพิการสามารถไปสู่การพึ่งตนเองได้ และทำให้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งในสังคม มีสิทธิและมีส่วนร่วมอยู่ในสังคมได้อย่างคนปกติ มิใช่ถูกสังคมทอดทิ้ง การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือปรับสภาพแวดล้อมให้แก่คนพิการไม่ใช่เป็นเรื่องสิ้นเปลืองอะไรมากนัก ถ้าคำนึงผลในระยะยาวด้วยการลงทุนเพื่อคุณค่าของการพัฒนาคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชน ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่พิการ ซึ่งในสังคมปัจจุบันคนพิการสามารถเดินทางได้โดยลำพัง ไม่ต้องมีใครไปด้วย เนื่องจากคนพิการสามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและสามารถเรียนรู้สิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้ใช้อยู่เป็นประจำจนเป็นนิสัยจึงเกิดความเคยชิน ทำให้คนพิการไม่ต้องเป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคม สามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง แสดงให้เห็นชัดว่าการเข้าถึง มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตและการมีส่วนร่วมในสังคมของคนพิการ

2. แนวคิดบริการทางสังคม

การบริการสังคม หมายถึง หน้าที่ความรับผิดชอบอย่างหนึ่งของรัฐบาลและเอกชนที่มีต่อประชาชนในการจัดสรรบริการ เพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และสวัสดิภาพของประชาชน ด้วยจุดมุ่งหมายของการป้องกัน การบำบัดความเดือดร้อน การเสริมสร้างและพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้อย่างเป็นสุขตามควรแก่อัตภาพ กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2553)

บริการสังคม (Social Services) เป็นบริการที่รัฐ หรือเอกชนมีความพร้อมทำหน้าที่จัดให้มีบริการสังคม จึงเป็นบริการทางเลือกที่รัฐเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบสังคม โดยจัดบริการให้กับประชาชนแทนรัฐ เป็นการใช้กลไกตลาดเข้ามาจัดการมุ่งส่งเสริมสวัสดิภาพของบุคคลในสังคมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามอัตภาพ ซึ่งผู้ให้บริการสามารถเลือกให้บริการได้ตามความต้องการของตนเอง เช่น บริการของโรงพยาบาลเอกชน บริการรักษาความปลอดภัย บริการสถาบันการศึกษาเอกชน เป็นต้น บริการสังคมที่ดำเนินการโดยเอกชนจึงเป็นบริการทางเลือกให้กับประชาชนที่สามารถขอหาบริการได้โดยไม่ต้องรอใช้บริการของรัฐเพียงด้านเดียว บริการเหล่านี้ได้แก่ สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน สถานพักฟื้นผู้ป่วยในโรงพยาบาล เป็นต้น บริการสังคมเป็นบริการที่

กระจายให้ทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินการ จนทำให้ขาดการตรวจสอบ ควบคุมติดตามบริการ ดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ (ระพีพรรณ คำหอม, 2549, น. 6-27)

สวัสดิการด้านการบริการสังคมทั่วไป หมายถึง การให้บริการแก่ประชาชนโดยเฉพาะ ผู้ยากจน ผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เพื่อช่วยสร้างเสริม การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ช่วย พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามควรแก่อัตภาพ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553)

การบริการสังคม (Social Services) เช่น การศึกษา สาธารณสุข การเคหะ การมีงาน ทำ การคุ้มครองรายได้ การคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สิน การบริการข่าวสารข้อมูลเพื่อสวัสดิภาพของ ประชาชน ดังนั้น การบริการสังคมอาจจำแนกเป็น 3 ประเภทคือ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553)

- การบริการพื้นฐาน เช่น การศึกษา การสาธารณสุข
- การบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและปัจจัยจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ที่อยู่อาศัย ไฟฟ้า ดำรงชีวิต เช่น ที่อยู่อาศัย ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ
- การบริการด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น บริการของตำรวจ ข่าวสารเพื่อสวัสดิภาพของประชาชน บริการของทหารในการรักษาความมั่นคงของประเทศ

สรุปความหมายของบริการทางสังคม หมายถึง การให้บริการแก่ประชาชนเป็น บริการที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจัดขึ้นเพื่อขจัดความเดือดร้อน เสริมสร้างและพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

2.1 ความเป็นมาและรายละเอียดของนโยบายเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในระดับสากล

องค์การสหประชาชาติได้ประกาศในปี พ.ศ. 2536-2545 (ค.ศ. 1993-2002) เป็น ทศวรรษคนพิการของภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก เพื่อมุ่งกระตุ้นให้ประเทศสมาชิกในภูมิภาคเอเชีย และแปซิฟิกให้มีการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการที่มีความมุ่งหมาย ที่จะส่งเสริมมาตรการที่ได้ผลในการป้องกันความพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเสริมสร้าง การมีส่วนร่วมและความเสมอภาคของคนพิการ โดยสนับสนุนและเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกและ ภาควิชาสมาชิกภาครัฐบาลมีการกำหนดแผนปฏิบัติการและมีการดำเนินการตามนโยบายและ แผนงานและมาตรการดังกล่าวให้เป็นรูปธรรมในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

ในปี พ.ศ. 2537 องค์การสหประชาชาติ ยังได้ให้การรับรอง “กฎมาตรฐานว่าด้วยการสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการ” ในการประชุมสมัยที่ 46 เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2537 (ตามมติที่ 48/96) ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ เพื่อเป็นเสมือนเครื่องมือที่จะกำหนดนโยบายและการดำเนินงานให้แก่คนพิการและองค์กรคนพิการ และเพื่อเป็นหลักประกันว่าคนพิการในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมสามารถใช้สิทธิของตนเอง และมีภาระหน้าที่เช่นเดียวกับสมาชิกอื่นของสังคมได้ อีกประการหนึ่งในทุกสังคมของโลกก็ยังคงมีอุปสรรคที่ขวางกั้นคนพิการ ไม่ให้ใช้สิทธิที่ตนเองมีอยู่ จึงเป็นการยากยิ่งที่คนพิการที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น จึงถือเป็นความรับผิดชอบของรัฐสมาชิกที่จะดำเนินงานอย่างเหมาะสมเพื่อขจัดอุปสรรคดังกล่าวออกไป โดยที่คนพิการและองค์กรของคนพิการเองก็ควรจะมีบทบาทอย่างแข็งขันในฐานะของหุ้นส่วน ร่วมกระบวนการที่จะขจัดอุปสรรคดังกล่าว (องค์การสหประชาชาติ, 2541, น. 17-19)

กล่าวได้ว่า จากการที่หลาย ๆ หน่วยงานให้ความสำคัญของคนพิการ สิทธิคนพิการที่มีอยู่ จึงทำให้เล็งเห็นว่าคนพิการเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในสังคม จึงได้มีการกำหนดเป็นแนวทางการจัดบริการ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการในการเข้าถึงบริการต่าง ๆ

แนวทางการจัดบริการเพื่อการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

การให้คนพิการได้เข้าถึงสิ่งต่าง ๆ นั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการในทุกด้านของสังคมระหว่างคนพิการกับบุคคลอื่น รัฐหรือประเทศนั้น ๆ ควรต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (องค์การสหประชาชาติ, 2541, น. 17-19)

1. การเข้าถึงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

1.1 รัฐต้องริเริ่มมาตรการต่างๆ ที่จะขจัดอุปสรรคในการเข้าถึงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้แก่คนพิการ มาตรการเหล่านี้ได้แก่ การสร้างมาตรฐานและกำหนดแนวทางเพื่อให้คนพิการได้เข้าถึงสิ่งต่างๆ รวมทั้งการพิจารณาออกกฎหมายเพื่อประกันว่า คนพิการจะสามารถเข้าถึงสิ่งต่างๆ ในสังคมได้ เป็นต้นว่า ที่อยู่อาศัย อาคารสถานที่ บริการขนส่งสาธารณะ และการคมนาคมขนส่งโดยวิธีการอื่น ตลอดจนถนนหนทางและสิ่งแวดล้อมกลางแจ้งทั้งหลายทั้งปวง

1.2 รัฐต้องประกันว่า สถาปนิก วิศวกรก่อสร้าง และบุคคลอื่นในฐานะนักวิชาชีพที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกแบบและก่อสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จะได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอเกี่ยวกับนโยบายด้านความพิการ และมาตรการที่จะทำให้คนพิการได้เข้าถึงสิ่งต่างๆ อย่างสัมฤทธิ์ผล

1.3 ข้อกำหนดที่จะให้คนพิการได้เข้าถึงสิ่งต่างๆ ควรได้รับการบรรจุไว้ในการออกแบบและก่อสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ นับตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการออกแบบสิ่งแวดล้อมเหล่านี้

1.4 ควรปรึกษาหารือองค์กรของคนพิการเสมอเมื่อมีการกำหนดมาตรฐานและหลักเกณฑ์เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงสิ่งต่างๆ ทั้งนี้ คนพิการควรมีส่วนร่วมในสถานที่ตั้งในช่วงของการวางแผนระยะแรกที่กำลังออกแบบโครงการก่อสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ เพื่อประกันว่า คนพิการจะมีโอกาสเข้าถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้มากที่สุด

2. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร

2.1 คนพิการและครอบครัว รวมทั้งผู้พิทักษ์สิทธิประโยชน์ให้แก่คนพิการ แล้วแต่กรณีควรได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารในทุกขั้นตอนเกี่ยวกับการวิเคราะห์วินิจฉัยของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในเรื่องของโครงการและบริการด้านความพิการ และสิทธิของคนพิการที่มีต่อโครงการและบริการดังกล่าว โดยให้มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารดังกล่าวในรูปแบบที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้ง่าย

2.2 รัฐต้องจัดทำกลยุทธ์เพื่อให้คนพิการหลากหลายกลุ่มเข้าถึงบริการข้อมูลข่าวสารและเอกสารต่างๆ อาทิ ควรนำอักษรเบรลล์ บริการเทปบันทึกเสียง อักษรขยายใหญ่และเทคโนโลยีอื่นๆ ที่เหมาะสมมาใช้เพื่อให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางสายตาดำเนินเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นตัวหนังสือและเอกสาร ขณะเดียวกันควรนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ เพื่อให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางการฟังได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นคำพูดด้วย

2.3 ควรพิจารณานำภาษามือมาใช้ในการให้การศึกษาแก่เด็กหูหนวกทั้งในครอบครัวและชุมชน ทั้งนี้ ควรให้บริการล่ามภาษามือด้วยเพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนหูหนวกและคนอื่นๆ

2.4 ควรพิจารณาความต้องการจำเป็นของคนพิการด้านการติดต่อสื่อสารในลักษณะอื่นด้วย

2.5 รัฐต้องส่งเสริมให้สื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ ให้บริการที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้

2.6 รัฐต้องประกันว่า คนพิการสามารถเข้าถึงระบบบริการและระบบข้อมูลข่าวสารใหม่ที่ใช้คอมพิวเตอร์ซึ่งให้บริการแก่สาธารณชนทั่วไปได้ตั้งแต่แรกเริ่ม หรือระบบดังกล่าวถูกประยุกต์ให้คนพิการสามารถเข้าถึงได้

2.7 ควรมีการปรึกษาหารือองค์กรของคนพิการเมื่อมีการกำหนดมาตรการที่จะช่วยให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการข้อมูลข่าวสารได้

3. นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับคนพิการ

โดยทั่วไปคนพิการมักเสียเปรียบคนทั่วไปในสังคมเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นมองในแง่ของการประกอบอาชีพ การศึกษา และการดำรงชีวิตทั่วไป ถ้าพิจารณาเปรียบเทียบกับระหว่างคนที่มีความพิการและคนที่มีความปกติ แม้ว่าร่างกายจะพิการแต่ก็ไม่ได้ลดความสามารถ สังคมในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญแก่คนพิการ ประกอบด้วยนโยบายทางภาครัฐมองเห็นว่าคนพิการก็มีศักยภาพ มีความสามารถที่จะแสดงออกได้ดี และได้เปิดโอกาสให้คนพิการได้แสดงความสามารถ และทำงานร่วมกับคนปกติได้ โดยได้มีกฎหมายหลาย ๆ ฉบับในการช่วยเหลือเพื่ออำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ

3.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เป็น พ.ร.บ. ฉบับใหม่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2550 แทน พ.ร.บ. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ที่ใช้มานานกว่า 15 ปี เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน จึงได้มีการปรับปรุงแก้ไข โดย พ.ร.บ. ฉบับใหม่ได้มุ่งเน้นการพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการมากกว่าการสงเคราะห์ เน้นให้สังคมเปิดรับคนพิการเข้าทำงานเพื่อให้คนพิการได้เกิดรายได้ สามารถพึ่งพาตนเอง โดยไม่เป็นการกีดกันสังคม และให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในการดูแลคนพิการให้มีสิทธิได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียมตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และเจ้าของอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือผู้ให้บริการสาธารณะอื่น ซึ่งได้จัดอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการตามวรรคหนึ่ง มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษี หรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งรายละเอียดใน พ.ร.บ. ฉบับใหม่ที่กล่าวถึงในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก มีดังต่อไปนี้

“คนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือ

ด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประกาศกำหนด

“การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ” หมายความว่า การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือความสามารถของคนพิการให้มีสภาพที่ดีขึ้น หรือดำรงสมรรถภาพหรือความสามารถที่มีอยู่เดิมไว้ โดยอาศัยกระบวนการทางการแพทย์ การศาสนา การศึกษา สังคม อาชีพ หรือกระบวนการอื่นใด เพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมอย่างเต็มศักยภาพ

“การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต” หมายความว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การจัดสวัสดิการการส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ การสนับสนุนให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

“ผู้ดูแลคนพิการ” หมายความว่า บิดา มารดา บุตร สามี ภรรยา ญาติ พี่น้อง หรือบุคคลอื่นใดที่รับดูแลหรืออุปการะคนพิการ

“ผู้ช่วยคนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งให้ความช่วยเหลือคนพิการเฉพาะบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมที่สำคัญในการดำรงชีวิต ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 20 คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ดังต่อไปนี้

(1) การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการ เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมพฤติกรรม สถิติปัญญา การเรียนรู้ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้น ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด

(2) การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติหรือแผนการศึกษาแห่งชาติ ตามความเหมาะสมในสถานศึกษาเฉพาะหรือในสถานศึกษาทั่วไป หรือการศึกษาทางเลือก หรือการศึกษานอกระบบโดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม

(3) การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การให้บริการที่มีมาตรฐาน การคุ้มครองแรงงาน มาตรการเพื่อการมีงานทำ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และบริการสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกเทคโนโลยีหรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพของคนพิการ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานประกาศกำหนด

(4) การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ตลอดจนได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ

(5) การช่วยเหลือให้เข้าถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม การพัฒนาและบริการอันเป็นสาธารณะ ผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การช่วยเหลือทางกฎหมาย และการจัดหาทุนความแตกต่างแตกต่างคดี ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(6) ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภทตลอดจนบริการสื่อสารสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำหนดในกฎกระทรวง

(7) บริการล่ามภาษามือตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(8) สิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทาง หรือเครื่องช่วยความพิการใด ๆ ติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ โดยได้รับการยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าเช่าเพิ่มเติมสำหรับสัตว์ เครื่องมืออุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยความพิการดังกล่าว

(9) การจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

(10) การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การมีผู้ช่วยคนพิการ หรือการจัดให้มีสวัสดิการอื่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

ผู้ช่วยคนพิการ ให้มีสิทธิได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียมตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

คนพิการที่ไม่มีผู้ดูแลคนพิการ มีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยและการเลี้ยงดูจากหน่วยงานของรัฐ ในกรณีที่มีสถานสงเคราะห์เอกชนจัดที่อยู่อาศัยและสวัสดิการให้แล้ว รัฐต้องจัดเงินอุดหนุนให้แก่สถานสงเคราะห์เอกชนนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับบริการให้คำปรึกษา แนะนำ ฝึกอบรมทักษะ การเลี้ยงดู การจัดการศึกษาการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ ตลอดจนความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

คนพิการและผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษี ตามที่กฎหมายกำหนด

องค์กรเอกชนที่จัดให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ตามมาตรา ๓๖ มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 37 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือบริการสาธารณะอื่น ให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

เจ้าของอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือผู้ให้บริการสาธารณะอื่น ซึ่งได้จัดอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการตามวรรคหนึ่ง มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษี หรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้เน้นในเรื่องสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองสิทธิของคนพิการ ซึ่งเน้นให้คนพิการได้รับความเท่าเทียมกับคนทั่วไป พ.ร.บ.ฯ ฉบับนี้ได้เน้นเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ มีกฎหมายบังคับให้หน่วยงานภาครัฐมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับคนพิการที่มาติดต่อราชการและเป็นต้นแบบให้กับหน่วยงานภาคเอกชน ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายบังคับให้สิ่งปลูกสร้างอาคารใหม่ต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการ ควบคู่กับการสร้างอาคารใหม่ สิ่งอำนวยความสะดวกประกอบด้วย ทางลาด ลิฟท์สำหรับคนพิการ พื้นต่างสัมผัส สัญลักษณ์ต่าง ๆ สำหรับคนพิการ เป็นต้น ตลอดจนรวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนพิการสามารถได้รับสิทธิในการลดหย่อนหรือยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียม ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดและ พ.ร.บ.ฯ ยังสนับสนุนให้คนพิการมีงานทำ ซึ่งในปัจจุบันหลายหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญกับความสามารถของคนพิการเปิดรับสมัครจ้างให้คนพิการได้เข้าไปทำงานในหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นแบบอย่างให้หน่วยงานเอกชนได้นำไปเป็นแบบอย่าง และกฎหมายได้กำหนดให้หน่วยงานภาคเอกชนที่มีพนักงานตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป ต้องจ้างคนพิการ 1 คน เพื่อให้คนพิการได้มีงานทำ ถ้าไม่มีคนพิการหรือไม่ต้องการรับคนพิการเข้าไปทำงานจะต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เพื่อเป็นการสมทบทุนเพื่อไปใช้จ่ายเกี่ยวกับคนพิการในด้านต่าง ๆ

3.2 กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 (ออกตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522)

ข้อ 3 อาคารประเภทและลักษณะดังต่อไปนี้ ต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้ ในบริเวณที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไป

(1) โรงพยาบาล สถานพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข สถานีอนามัย อาคารที่ทำการของราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย สถานศึกษา หอสมุดและพิพิธภัณฑ์สถานของรัฐ สถานีขนส่งมวลชน เช่น ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีรถ ท่าเทียบเรือ ที่มีพื้นที่ส่วนใดของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน 300 ตารางเมตร

(2) สำนักงาน โรงแรม โรงมหรสพ หอประชุม สนามกีฬา ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า ประเภทต่าง ๆ ที่มีพื้นที่ส่วนใดของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน 2,000 ตารางเมตร

หมวด 1 ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก

ข้อ 4 อาคารตามข้อ 3 ต้องจัดให้มีป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา ตามสมควร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) สัญลักษณ์รูปผู้พิการ

(2) เครื่องหมายแสดงทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

(3) สัญลักษณ์ หรือตัวอักษรแสดงประเภทของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

ข้อ 5 สัญลักษณ์รูปผู้พิการ เครื่องหมายแสดงทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา และสัญลักษณ์หรือตัวอักษรแสดงประเภทของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา ตามข้อ 4 ให้เป็นสีขาวโดยพื้นป้ายเป็นสีน้ำเงิน หรือเป็นสีน้ำเงินโดยพื้นป้ายเป็นสีขาว

ข้อ 6 ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา ต้องมีความชัดเจน มองเห็นได้ง่าย ติดอยู่ในตำแหน่งที่ไม่ทำให้สับสน และต้องจัดให้มีแสงส่องสว่างเป็นพิเศษทั้งกลางวันและกลางคืน

หมวด 2 ทางลาดและลิฟต์

ข้อ 7 อาคารตามข้อ 3 หากระดับพื้นภายในอาคาร หรือระดับพื้นภายในอาคารกับภายนอกอาคาร หรือระดับพื้นทางเดินภายนอกอาคารมีความต่างระดับกันเกิน 20 มิลลิเมตร ให้มี

ทางลาดหรือลิฟต์ระหว่างพื้นที่ต่างระดับกัน แต่ถ้ามีความต่างระดับกันไม่เกิน 20 มิลลิเมตร ต้อง ปาดมุมพื้นส่วนที่ต่างระดับกันไม่เกิน 45 องศา

ข้อ 8 ทางลาดให้มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- (1) พื้นผิวทางลาดต้องเป็นวัสดุที่ไม่ลื่น
- (2) พื้นผิวของจุดต่อเนื่องระหว่างพื้นกับทางลาดต้องเรียบไม่สะดุด
- (3) ความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 900 มิลลิเมตร ในกรณีที่ทางลาดมีความยาวของ ทุกช่วงรวมกันตั้งแต่ 6,000 มิลลิเมตร ขึ้นไป ต้องมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1,500 มิลลิเมตร
- (4) มีพื้นที่หน้าทางลาดเป็นที่ว่างยาวไม่น้อยกว่า 1,500 มิลลิเมตร
- (5) ทางลาดต้องมีความลาดชันไม่เกิน 1:12 และมีความยาวช่วงละไม่เกิน 6,000 มิลลิเมตร ในกรณีที่ทางลาดยาวเกิน 6,000 มิลลิเมตร ต้องจัดให้มีชันพักยาวไม่น้อยกว่า 1,500 มิลลิเมตร คั่นระหว่างแต่ละช่วงของทางลาด
- (6) ทางลาดด้านที่ไม่มีผนังกันให้ยกขอบสูงจากพื้นผิวของทางลาดไม่น้อยกว่า 50 มิลลิเมตร และมีราวกันตก
- (7) ทางลาดที่มีความยาวตั้งแต่ 2,500 มิลลิเมตร ขึ้นไป ต้องมีราวจับทั้งสองด้านโดย มีลักษณะ ดังต่อไปนี้
 - (ก) ทำด้วยวัสดุเรียบ มีความมั่นคงแข็งแรง ไม่เป็นอันตรายในการจับและไม่ลื่น
 - (ข) มีลักษณะกลม โดยมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 30 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 40 มิลลิเมตร
 - (ค) สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 800 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 900 มิลลิเมตร
 - (ง) ราวจับด้านที่อยู่ติดผนังให้มีระยะห่างจากผนังไม่น้อยกว่า 50 มิลลิเมตร มีความสูงจากจุดยึดไม่น้อยกว่า 120 มิลลิเมตร และผนังบริเวณราวจับต้องเป็นผนังเรียบ
 - (จ) ราวจับต้องยาวต่อเนื่อง และส่วนที่ยึดติดกับผนังจะต้องไม่กีดขวางหรือเป็น อุปสรรคต่อการใช้ของคนพิการทางการมองเห็น
 - (ฉ) ปลายของราวจับให้ยื่นเลยจากจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของทางลาดไม่น้อยกว่า 300 มิลลิเมตร
- (8) มีป้ายแสดงทิศทาง ตำแหน่ง หรือหมายเลขชั้นของอาคารที่คนพิการทางการมองเห็นและคนชราสามารถทราบความหมายได้ ตั้งอยู่บริเวณทางขึ้นและทางลงของทางลาดที่ เชื่อมระหว่างชั้นของอาคาร

(9) ให้มีสัญลักษณ์รูปผู้พิการติดไว้ในบริเวณทางลาดที่จัดไว้ให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

ข้อ 9 อาคารตามข้อ 3 ที่มีจำนวนชั้นตั้งแต่สองชั้นขึ้นไปต้องจัดให้มีลิฟต์หรือทางลาดที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราใช้ได้ระหว่างชั้นของอาคารลิฟต์ที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราใช้ได้ต้องสามารถขึ้นลงได้ทุกชั้น มีระบบควบคุมลิฟต์ที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถควบคุมได้เอง ใช้งานได้อย่างปลอดภัย และจัดไว้ในบริเวณที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถใช้ได้สะดวกให้มีสัญลักษณ์รูปผู้พิการติดไว้ที่ช่องประตูด้านนอกของลิฟต์ที่จัดไว้ให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราใช้ได้

ข้อ 10 ลิฟต์ที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราใช้ได้ที่มีลักษณะเป็นห้องลิฟต์ต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) ขนาดของห้องลิฟต์ต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 1,100 มิลลิเมตร และยาวไม่น้อยกว่า 1,400 มิลลิเมตร

(2) ช่องประตูลิฟต์ต้องมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 900 มิลลิเมตร และต้องมีระบบแสงเพื่อป้องกันไม่ให้ประตูลิฟต์หนีบผู้โดยสาร

(3) มีพื้นผิวต่างสัมผัสบนพื้นบริเวณหน้าประตูลิฟต์กว้าง 300 มิลลิเมตร และยาว 900 มิลลิเมตร ซึ่งอยู่ห่างจากประตูลิฟต์ไม่น้อยกว่า 300 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 600 มิลลิเมตร

(4) ปุ่มกดเรียกลิฟต์ ปุ่มบังคับลิฟต์ และปุ่มสัญญาณแจ้งเหตุฉุกเฉินต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(ก) ปุ่มล่างสุดอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 900 มิลลิเมตร ปุ่มบนสุดอยู่สูงจากพื้นไม่เกินกว่า 1,200 มิลลิเมตร และห่างจากมุมภายในห้องลิฟต์ไม่น้อยกว่า 400 มิลลิเมตร ในกรณีที่ห้องลิฟต์มีขนาดกว้างและยาวน้อยกว่า 1,500 มิลลิเมตร

(ข) มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 20 มิลลิเมตร มีอักษรเบรลล์กำกับไว้ทุกปุ่มเมื่อกดปุ่มจะต้องมีเสียงดังและมีแสง

(ค) ไม่มีสิ่งกีดขวางบริเวณที่กดปุ่มลิฟต์

(5) มีราวจับโดยรอบภายในลิฟต์ โดยราวมีลักษณะตามที่กำหนดในข้อ 8 (7) (ก) (ข) (ค) และ (ง)

(6) มีตัวเลขและเสียงบอกตำแหน่งชั้นต่าง ๆ เมื่อลิฟต์หยุด และขึ้นหรือลง

(7) มีป้ายแสดงหมายเลขชั้นและแสดงทิศทางบริเวณโถงหน้าประตูลิฟต์และติดอยู่ในตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเจน

(8) ในกรณีที่ลิฟต์ขัดข้องให้มีทั้งเสียงและแสงไฟเตือนภัยเป็นไฟกะพริบสีแดง เพื่อให้คนพิการทางการมองเห็นและคนพิการทางการได้ยินทราบ และให้มีไฟกะพริบสีเขียวเป็นสัญญาณให้คนพิการทางการได้ยินได้ทราบว่าผู้ที่อยู่ข้างนอกทราบแล้วว่าลิฟต์ขัดข้องและกำลังให้ความช่วยเหลืออยู่

(9) มีโทรศัพท์แจ้งเหตุฉุกเฉินภายในลิฟต์ซึ่งสามารถติดต่อกับภายนอกได้ โดยต้องอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 900 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 1,200 มิลลิเมตร

(10) มีระบบการทำงานที่ทำให้ลิฟต์เลื่อนมาอยู่ตรงที่จอดชั้นระดับพื้นดินและประตูลิฟต์ต้องเปิดโดยอัตโนมัติเมื่อไฟฟ้าดับ

หมวด 3 บันได

ข้อ 11 อาคารตามข้อ 3 ต้องจัดให้มีบันไดที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราใช้ได้ อย่างน้อยชั้นละ 1 แห่ง โดยต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- (1) มีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1,500 มิลลิเมตร
- (2) มีชานพักทุกระยะในแนวดิ่งไม่เกิน 2,000 มิลลิเมตร
- (3) มีราวบันไดทั้งสองข้าง โดยให้ราวมีลักษณะตามที่กำหนดในข้อ 8 (7)
- (4) ลูกตั้งสูงไม่เกิน 150 มิลลิเมตร ลูกนอนเมื่อหักส่วนที่ขึ้นบันไดเหลื่อมกันออกแล้ว เหลือความกว้างไม่น้อยกว่า 280 มิลลิเมตร และมีขนาดสม่ำเสมอตลอดช่วงบันได ในกรณีที่ขึ้นบันไดเหลื่อมกันหรือมีจุกบันไดให้มีระยะเหลื่อมกันได้ไม่เกิน 20 มิลลิเมตร
- (5) พื้นผิวของบันไดต้องใช้วัสดุที่ไม่ลื่น
- (6) ลูกตั้งบันไดห้ามเปิดเป็นช่องโหว่
- (7) มีป้ายแสดงทิศทาง ตำแหน่ง หรือหมายเลขชั้นของอาคารที่คนพิการทางการมองเห็นและคนชราสามารถทราบความหมายได้ ตั้งอยู่บริเวณทางขึ้นและทางลงของบันไดที่เชื่อมระหว่างชั้นของอาคาร

หมวด 4 ที่จอดรถ

ข้อ 12 อาคารตามข้อ 3 ต้องจัดให้มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา อย่างน้อยตามอัตราส่วน ดังนี้

- (1) ถ้าจำนวนที่จอดรถตั้งแต่ 10 คัน แต่ไม่เกิน 50 คัน ให้มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราอย่างน้อย 1 คัน
- (2) ถ้าจำนวนที่จอดรถตั้งแต่ 51 คัน แต่ไม่เกิน 100 คัน ให้มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราอย่างน้อย 2 คัน

(3) ถ้าจำนวนที่จอดรถตั้งแต่ 101 คัน ขึ้นไป ให้มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราอย่างน้อย 2 คัน และเพิ่มขึ้นอีก 1 คัน สำหรับทุก ๆ จำนวนรถ 100 คันที่เพิ่มขึ้นเศษของ 100 คัน ถ้าเกินกว่า 50 คัน ให้คิดเป็น 100 คัน

ข้อ 13 ที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราให้จัดไว้ใกล้ทางเข้าออกอาคารให้มากที่สุด มีลักษณะไม่ขนานกับทางเดินรถ มีพื้นผิวเรียบ มีระดับเสมอกัน และมีสัญลักษณ์รูปผู้พิการนั่งเก้าอี้ล้ออยู่บนพื้นของที่จอดรถด้านที่ติดกับทางเดินรถ มีขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 900 มิลลิเมตร และยาวไม่น้อยกว่า 900 มิลลิเมตร และมีป้ายขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 300 มิลลิเมตร และยาวไม่น้อยกว่า 300 มิลลิเมตร ติดอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 2,000 มิลลิเมตร ในตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเจน

ข้อ 14 ที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราต้องเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้างไม่น้อยกว่า 2,400 มิลลิเมตร และยาวไม่น้อยกว่า 6,000 มิลลิเมตร และจัดให้มีที่ว่าง ข้างที่จอดรถกว้างไม่น้อยกว่า 1,000 มิลลิเมตร ตลอดความยาวของที่จอดรถ โดยที่ว่างดังกล่าวต้องมีลักษณะพื้นผิวเรียบและมีระดับเสมอกับที่จอดรถ

หมวด 5 ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อมระหว่างอาคาร

ข้อ 15 อาคารตามข้อ 3 ต้องจัดให้มีทางเข้าอาคารเพื่อให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราเข้าใช้ได้โดยมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) เป็นพื้นผิวเรียบเสมอกัน ไม่ลื่น ไม่มีสิ่งกีดขวาง หรือส่วนของอาคารยื่นล้ำออกมาเป็นอุปสรรคหรืออาจทำให้เกิดอันตรายต่อผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

(2) อยู่ในระดับเดียวกับพื้นถนนภายนอกอาคารหรือพื้นลานจอดรถ ในกรณีที่อยู่ต่างระดับต้องมีทางลาดที่สามารถขึ้นลงได้สะดวก และทางลาดนี้ให้อยู่ใกล้ที่จอดรถ

ข้อ 16 ในกรณีที่อาคารตามข้อ 3 หลายอาคารอยู่ภายในบริเวณเดียวกันที่มีการใช้อาคารร่วมกัน จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม ต้องจัดให้มีทางเดินระหว่างอาคารนั้น และจากอาคารแต่ละอาคารนั้นไปสู่ทางสาธารณะ ลานจอดรถหรืออาคารที่จอดรถทางเดินตามวรรคหนึ่งต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) พื้นทางเดินต้องเรียบ ไม่ลื่น และมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1,500 มิลลิเมตร

(2) หากมีท่อระบายน้ำหรือรางระบายน้ำบนพื้นต้องมีฝาปิดสนิท ถ้าฝาเป็นแบบตะแกรงหรือแบบรู ต้องมีขนาดของช่องตะแกรงหรือเส้นผ่านศูนย์กลางของรูกว้างไม่เกิน 13 มิลลิเมตรแนวนอนหรือแนวของรางจะต้องขวางกับแนวทางเดิน

(3) ในบริเวณที่เป็นทางแยกหรือทางเลี้ยวให้มีพื้นผิวต่างสัมผัส

(4) ในกรณีที่สิ่งกีดขวางที่จำเป็นบนทางเดิน ต้องจัดให้อยู่ในแนวเดียวกัน โดยไม่กีดขวางทางเดิน และจัดให้มีพื้นผิวต่างสัมผัสหรือมีการกั้นเพื่อให้ทราบก่อนถึงสิ่งกีดขวาง และอยู่ห่างสิ่งกีดขวาง ไม่น้อยกว่า 300 มิลลิเมตร

(5) บ้ายหรือสิ่งอื่นใดที่แขวนอยู่เหนือทางเดิน ต้องมีความสูงจากพื้นทางเดิน ไม่น้อยกว่า 2,000 มิลลิเมตร

(6) ในกรณีที่พื้นทางเดินกับพื้นถนนมีระดับต่างกัน ให้มีพื้นลาดที่มีความลาดชันไม่เกิน 1 : 10

ข้อ 17 อาคารตามข้อ 3 ที่มีทางเชื่อมระหว่างอาคาร ต้องมีผนังหรือราวกันตกทั้งสองด้าน โดยมีราวจับซึ่งมีลักษณะตามข้อ 8 (7) (ก) (ข) (ค) (ง) และ (จ) ที่ผนังหรือราวกันตกนั้น และมีทางเดินซึ่งมีลักษณะตามข้อ 16 (1) (2) (3) (4) และ (5)

หมวด 6 ประตู

ข้อ 18 ประตูของอาคารตามข้อ 3 ต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) เปิดปิดได้ง่าย

(2) หากมีธรณีประตู ความสูงของธรณีประตูต้องไม่เกินกว่า 20 มิลลิเมตร และให้ขอบทั้งสองด้านมีความลาดเอียงไม่เกิน 45 องศา เพื่อให้เก้าอี้ล้อหรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราที่ใช้อุปกรณ์ช่วยเดินสามารถข้ามได้สะดวก

(3) ช่องประตูต้องมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 900 มิลลิเมตร

(4) ในกรณีที่ประตูเป็นแบบบานเปิดผลักเข้าออก เมื่อเปิดออกสู่ทางเดินหรือระเบียง ต้องมีพื้นที่ว่างขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 1,500 มิลลิเมตร และยาวไม่น้อยกว่า 1,500 มิลลิเมตร

(5) ในกรณีที่ประตูเป็นแบบบานเลื่อนหรือแบบบานเปิดให้มีมือจับที่มีขนาดเท่ากับราวจับตามข้อ 8 (7) (ข) ในแนวตั้งทั้งด้านในและด้านนอกของประตูซึ่งมีปลายด้านบนสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1,000 มิลลิเมตร และปลายด้านล่างไม่เกิน 800 มิลลิเมตร ในกรณีที่ประตูบานเปิดออกให้มีราวจับตามแนวนอนด้านในประตู และในกรณีที่ประตูบานเปิดเข้าให้มีราวจับตามแนวนอนด้านนอกประตูราวจับดังกล่าวให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 800 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 900 มิลลิเมตร ยาวไปตามความกว้างของประตู

(6) ในกรณีที่ประตูเป็นกระจกหรือลูกฟักเป็นกระจก ให้ติดเครื่องหมายหรือแถบสีที่สังเกตเห็นได้ชัด

(7) อุปกรณ์เปิดปิดประตูต้องเป็นชนิดก้านบิดหรือแกนผลัก อยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1,000 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 1,200 มิลลิเมตร ประตูตามวอร์คหนึ่งต้องไม่ติดตั้งอุปกรณ์ชนิดที่

บังคับให้บานประตูปิดได้เองที่อาจทำให้ประตูหนีบหรือกระแทกผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

ข้อ 19 ข้อกำหนดตามข้อ 18 ไม่ใช้บังคับกับประตูหนีไฟและประตูเปิดปิดโดยใช้ระบบอัตโนมัติ

หมวด 7 ห้องส้วม

ข้อ 20 อาคารตามข้อ 3 ที่จัดให้มีห้องส้วมสำหรับบุคคลทั่วไป ต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราเข้าใช้ได้อย่างน้อย 1 ห้องในห้องส้วมนั้นหรือจะจัดแยกออกมาอยู่ในบริเวณเดียวกันกับห้องส้วมสำหรับบุคคลทั่วไปก็ได้สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง ต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราเข้าใช้ได้อย่างน้อย 1 ห้อง

ข้อ 21 ห้องส้วมสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา ต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) มีพื้นที่ว่างภายในห้องส้วมเพื่อให้เก้าอี้ล้อสามารถหมุนตัวกลับได้ซึ่งมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 1,500 มิลลิเมตร

(2) ประตูของห้องที่ตั้งโถส้วมเป็นแบบบานเปิดออกสู่ภายนอก โดยต้องเปิดค้างได้ไม่น้อยกว่า 90 องศา หรือเป็นแบบบานเลื่อน และมีสัญลักษณ์รูปผู้พิการติดไว้ที่ประตูด้านหน้าห้องส้วมลักษณะของประตูนอกจากที่กล่าวมาข้างต้น ให้เป็นไปตามที่กำหนดในหมวด 6

(3) พื้นห้องส้วมต้องมีระดับเสมอกับพื้นภายนอก ถ้าเป็นพื้นต่างระดับต้องมีลักษณะเป็นทางลาดตามหมวด 2 และวัสดุปูพื้นห้องส้วมต้องไม่ลื่น

(4) พื้นห้องส้วมต้องมีความลาดเอียงเพียงพอไปยังช่องระบายน้ำทิ้งเพื่อที่จะไม่ให้น้ำขังบนพื้น

(5) มีโถส้วมชนิดนั่งราบ สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 450 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 500 มิลลิเมตร มีพนักพิงหลังที่ให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราที่ไม่สามารถนั่งทรงตัวได้เองใช้พิงได้และที่ปล่อยน้ำเป็นชนิดคันโยก ปุ่มกดขนาดใหญ่หรือชนิดอื่นที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถใช้ได้อย่างสะดวก มีด้านข้างด้านหนึ่งของโถส้วมอยู่ชิดผนังโดยมีระยะห่างวัดจากกึ่งกลางโถส้วมถึงผนังไม่น้อยกว่า 450 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 500 มิลลิเมตร ต้องมีราวจับที่ผนังส่วนด้านที่ไม่ชิดผนังให้มีที่ว่างมากพอให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราที่นั่งเก้าอี้ล้อสามารถเข้าไปใช้โถส้วมได้โดยสะดวก ในกรณีที่ด้านข้างของโถส้วมทั้งสองด้านอยู่ห่างจากผนังเกิน 500 มิลลิเมตร ต้องมีราวจับที่มีลักษณะตาม (7)

(6) มีราวจับบริเวณด้านที่ติดผนังเพื่อช่วยในการพยุงตัว เป็นราวจับในแนวนอนและแนวดิ่งโดยมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(ก) ราวจับในแนวนอนมีความสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 650 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 700 มิลลิเมตร และให้ยื่นล้าออกมาจากด้านหน้าโถส้วมอีกไม่น้อยกว่า 250 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 300 มิลลิเมตร

(ข) ราวจับในแนวดิ่งต่อจากปลายของราวจับในแนวนอนด้านหน้าโถส้วมมีความยาววัดจากปลายของราวจับในแนวนอนขึ้นไปอย่างน้อย 600 มิลลิเมตร ราวจับตาม (6) (ก) และ (ข) อาจเป็นราวต่อเนื่องกันก็ได้

(7) ด้านข้างโถส้วมด้านที่ไม่ติดผนังให้มีราวจับติดผนังแบบพับเก็บได้ในแนวราบ เมื่อกางออกให้มีระบบล็อกที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถปลดล็อกได้ง่าย มีระยะห่างจากขอบของโถส้วมไม่น้อยกว่า 150 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 200 มิลลิเมตร และมีความยาวไม่น้อยกว่า 550 มิลลิเมตร

(8) นอกเหนือจากราวจับตาม (6) และ (7) ต้องมีราวจับเพื่อนำไปสู่สุขภัณฑ์อื่น ๆ ภายในห้องส้วม มีความสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 800 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 900 มิลลิเมตร

(9) ติดตั้งระบบสัญญาณแสงและสัญญาณเสียงให้ผู้ที่อยู่ภายนอกแจ้งภัยแก่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา และระบบสัญญาณแสงและสัญญาณเสียงให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถแจ้งเหตุหรือเรียกหาผู้ช่วยในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินไว้ในห้องส้วม โดยมีปุ่มกดหรือปุ่มสัมผัสให้สัญญาณทำงานซึ่งติดตั้งอยู่ในตำแหน่งที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถใช้งานได้สะดวก

(10) มีอ่างล้างมือโดยมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(ก) ใต้อ่างล้างมือด้านที่ติดผนังไปจนถึงขอบอ่างเป็นที่ว่าง เพื่อให้เก้าอี้ล้อสามารถสอดเข้าไปได้ โดยขอบอ่างอยู่ห่างจากผนังไม่น้อยกว่า 450 มิลลิเมตร และต้องอยู่ในตำแหน่งที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราเข้าประชิดได้โดยไม่มีสิ่งกีดขวาง

(ข) มีความสูงจากพื้นถึงขอบบนของอ่างไม่น้อยกว่า 750 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 800 มิลลิเมตร และมีราวจับในแนวนอนแบบพับเก็บได้ในแนวดิ่งทั้งสองข้างของอ่าง

(ค) ก๊อกน้ำเป็นชนิดก้านโยกหรือก้านกดหรือก้านหมุนหรือระบบอัตโนมัติ

ข้อ 22 ในกรณีที่ห้องส้วมสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราอยู่ในห้องส้วมที่จัดไว้สำหรับบุคคลทั่วไป และมีทางเข้าก่อนถึงตัวห้องส้วม ต้องจัดให้ห้องส้วมสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราอยู่ในตำแหน่งที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถเข้าถึงได้

โดยสะดวกห้องส้วมสำหรับบุคคลทั่วไปตามวรรคหนึ่ง หากได้จัดสำหรับผู้ชายและผู้หญิงต่างหากจากกันให้มีอักษรเบรลล์แสดงให้รู้ว่าเป็นห้องส้วมชายหรือหญิงติดไว้ที่ผนังข้างทางเข้าในตำแหน่งที่สามารถสัมผัสได้ด้วย

ข้อ 23 ในกรณีที่เป็นห้องส้วมสำหรับผู้ชายที่มีใช้ห้องส้วมสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราตามข้อ 20 และข้อ 21 ให้มีที่ถ่ายปัสสาวะที่มีระดับเสมอพื้นอย่างน้อย 1 ที่ โดยมีราวจับในแนวนอนอยู่ด้านบนของที่ถ่ายปัสสาวะยาวไม่น้อยกว่า 500 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 600 มิลลิเมตร มีความสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1,200 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 1,300 มิลลิเมตร และมีราวจับด้านข้างของที่ถ่ายปัสสาวะทั้งสองข้าง มีความสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 800 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 1,000 มิลลิเมตร ซึ่งยื่นออกมาจากผนังไม่น้อยกว่า 550 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 600 มิลลิเมตร

ข้อ 24 ราวจับห้องส้วมให้มีลักษณะตามที่กำหนดในข้อ 8 (7) (ก) และ (ข)

หมวด 8 พื้นผิวต่างสัมผัส

ข้อ 25 อาคารตามข้อ 3 ต้องจัดให้มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางการมองเห็นที่พื้นบริเวณต่างระดับที่มีระดับต่างกันเกิน 200 มิลลิเมตร ที่ทางขึ้นและทางลงของทางลาดหรือบันไดที่พื้นด้านหน้าและด้านหลังประตูทางเข้าอาคาร และที่พื้นด้านหน้าของประตูห้องส้วม โดยมีขนาดกว้าง 300 มิลลิเมตร และมีความยาวเท่ากับและขนานไปกับความกว้างของช่องทางเดินของพื้นต่างระดับทางลาด บันได หรือประตู และขอบของพื้นผิวต่างสัมผัสอยู่ห่างจากจุดเริ่มต้นของทางขึ้นหรือทางลงของพื้นต่างระดับ ทางลาด บันได หรือประตูไม่น้อยกว่า 300 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 350 มิลลิเมตรในกรณีของสถานีขนส่งมวลชน ให้ขอบนอกของพื้นผิวต่างสัมผัสอยู่ห่างจากขอบของชานชาลา ไม่น้อยกว่า 600 มิลลิเมตร แต่ไม่เกินกว่า 650 มิลลิเมตร

หมวด 9 โรงมหรสพ หอประชุม และโรงแรม

ข้อ 26 อาคารตามข้อ 3 ที่เป็นโรงมหรสพหรือหอประชุมต้องจัดให้มีพื้นที่เฉพาะสำหรับเก้าอี้ล้ออย่างน้อยหนึ่งที่นั่ง ๆ จำนวน 100 ที่นั่ง โดยพื้นที่เฉพาะนี้เป็นพื้นที่ราบขนาดความกว้างไม่น้อยกว่า 900 มิลลิเมตร และความยาวไม่น้อยกว่า 1,400 มิลลิเมตร ต่อหนึ่งที่นั่ง อยู่ในตำแหน่งที่เข้าออกได้

ข้อ 27 อาคารตามข้อ 3 ที่เป็นโรงแรมที่มีห้องพักตั้งแต่ 100 ห้อง ขึ้นไป ต้องจัดให้มีห้องพักสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา เข้าใช้ได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งห้องต่อจำนวนห้องพักทุก 100 ห้อง โดยห้องพักดังกล่าวต้องมีส่วนประกอบและมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) อยู่ใกล้บันไดหรือบันไดหนีไฟหรือลิฟต์ดับเพลิง

(2) ภายในห้องพักต้องจัดให้มีสัญญาณบอกเหตุหรือเตือนภัยทั้งสัญญาณที่เป็นเสียงและแสงและระบบสั่นสะเทือนติดตั้งบริเวณที่นอนในกรณีเกิดอัคคีภัยหรือเหตุอันตรายอย่างอื่น

เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในห้องพักทราบ และมีสวิตช์สัญญาณแสงและสวิตช์สัญญาณเสียงแจ้งภัยหรือเรียกให้ผู้ที่อยู่ภายนอกทราบว่ามีความอยู่ในห้องพัก

(3) มีแผนผังต่างสัมผัสของอาคารในชั้นที่มีห้องพักที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราเข้าใช้ได้ มีอักษรเบรลล์แสดงตำแหน่งของห้องพัก บันไดหนีไฟ และทิศทางไปสู่บันไดหนีไฟ โดยติดไว้ที่กึ่งกลางบานประตูด้านในและอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1,300 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 1,700 มิลลิเมตร

(4) มีสัญลักษณ์รูปผู้พิการติดไว้ที่ประตูด้านหน้าห้องพักสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

ข้อ 28 ห้องพักในโรงแรมที่จัดสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา ต้องมีที่อาบน้ำซึ่งเป็นแบบฝักบัวหรือแบบอ่างอาบน้ำโดยมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) ที่อาบน้ำแบบฝักบัว

(ก) มีพื้นที่ว่างขนาดความกว้างไม่น้อยกว่า 1,100 มิลลิเมตร และความยาวไม่น้อยกว่า 1,200 มิลลิเมตร

(ข) มีที่นั่งสำหรับอาบน้ำที่มีความสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 450 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 500 มิลลิเมตร

(ค) มีราวจับในแนวนอนที่ด้านข้างของที่นั่ง มีความสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 650 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 700 มิลลิเมตร และยาวไม่น้อยกว่า 650 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 700 มิลลิเมตร และมีราวจับในแนวตั้งต่อจากปลายของราวจับในแนวนอน และมีความยาวจากปลายของราวจับในแนวนอนขึ้นไปอย่างน้อย 600 มิลลิเมตร

(2) ที่อาบน้ำแบบอ่างอาบน้ำ

(ก) มีราวจับในแนวตั้งอยู่ห่างจากผนังด้านหัวอ่างอาบน้ำ 600 มิลลิเมตร โดยปลายด้านล่างอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 650 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 700 มิลลิเมตร มีความยาวอย่างน้อย 600 มิลลิเมตร

(ข) มีราวจับในแนวนอนที่ปลายของราวจับในแนวตั้ง และยาวไปจนจดผนังห้องอาบน้ำด้านท้ายอ่างอาบน้ำราวจับในแนวนอนและในแนวตั้งอาจเป็นราวต่อเนื่องกันก็ได้ และมีลักษณะตามที่กำหนดในข้อ 8 (7) (ก) และ (ข)

(3) สิ่งของ เครื่องใช้หรืออุปกรณ์ภายในที่อาบน้ำให้อยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 300 มิลลิเมตรแต่ไม่เกิน 1,200 มิลลิเมตร

บทเฉพาะกาล

ข้อ 29 อาคารที่มีอยู่ก่อน หรือได้รับอนุญาตหรือได้ยื่นขออนุญาตก่อสร้าง หรือดัดแปลงอาคารหรือได้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นและได้ดำเนินการตามมาตรา 39 ทวิ แล้ว ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้

ข้อ 30 การดัดแปลงอาคารสำหรับอาคารที่ได้รับยกเว้นตามข้อ 29 ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

- (1) ไม่เป็นการเพิ่มพื้นที่อาคารรวมกันทุกชั้นเกินร้อยละสองของพื้นที่อาคารรวมกันทุกชั้นที่ได้รับอนุญาตไว้ก่อนกฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ
- (2) ไม่เป็นการเพิ่มความสูงของอาคาร
- (3) ไม่เป็นการเพิ่มพื้นที่ปกคลุมดิน
- (4) ไม่เป็นการเปลี่ยนตำแหน่งหรือขอบเขตของอาคารให้ผิดไปจากที่ได้รับอนุญาตไว้ก่อนกฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ

สรุปกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 คือ มาตรฐานกำหนดกฎเกณฑ์การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา เพื่อให้สามารถเข้าถึงเพื่อใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างสะดวก ซึ่งในกฎกระทรวงฯ กล่าวถึงการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา ซึ่งรายละเอียดในกฎกระทรวงฯ ประกอบด้วย บ้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ทางลาดและลิฟต์ บันได ที่จอดรถ ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อมระหว่างอาคาร ประตู ห้องลิฟต์ เพื่อกำหนดไว้ให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด เพื่อคนพิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา จะได้เข้าใช้ได้ง่ายและสะดวก

4. ข้อมูลจังหวัดภูเก็ต (คนพิการในจังหวัดภูเก็ต)

4.1 จังหวัดภูเก็ต

ภูเก็ต เป็นชื่อที่ใช้ในปัจจุบัน ก่อนหน้านั้นเราใช้คำว่า "ภูเก็ต" แปลว่า เมืองแก้ว ซึ่งตรงกับความหมาย เดิม ที่ชาวทมิฬเรียกเมืองนี้ว่า "มณีคราม"ตามหลักฐานที่ปรากฏเมื่อ พ.ศ. 1568 ปัจจุบัน ภูเก็ตเป็น จังหวัดหนึ่ง ทางภาคใต้ของประเทศไทย ที่มีประวัติความเป็นมา ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดีนานนับพันปี เป็นที่รู้จักของนักเดินเรือ ที่ใช้เส้นทางระหว่างจีน กับอินเดียโดยผ่านแหลมมลายู มีหลักฐานที่เก่าแก่ที่สุด คือหนังสือภูมิศาสตร์ และ

แผนที่เดินเรือของปาโตเลมี เมื่อประมาณ พ.ศ. 700 กล่าวถึงการเดินทาง จากแหลมสุวรรณภูมิ ลงมาแหลมมลายู ต้องผ่านแหลม "จังซีลอน" ซึ่งก็คือ เกาะภูเก็ตนั่นเอง นอกจากนี้ ยังปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยว่า ภูเก็ตเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรตามพรลิงค์ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553)

ต่อมาจนถึงสมัยอาณาจักรศรีวิชัย และในสมัยอาณาจักรศรีธรรมนคร เรียกเกาะภูเก็ตว่า "เมืองตะกั่วกลาง" เป็นเมืองที่ 11 ใน 12 เมืองนักษัตร โดยใช้ตราประจำเมืองเป็นรูปสุนัข จนถึง สมัยสุโขทัย เมืองกลางขึ้นอยู่ กับ เมืองตะกั่วป่า ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ชาวฮอลันดามาสรางสถานที่ ที่เก็บสินค้า เพื่อรับซื้อแร่ดีบุกที่เมืองภูเก็ต ดังนั้นเกาะภูเก็ตทางตอนเหนือ และตอนกลาง เป็น เมืองกลาง ที่มีคนไทยปกครอง ส่วนทางวันตก และตอนใต้ ของเกาะ เป็นเมืองภูเก็ต ที่มีชาวต่างชาติเข้ามา รับ ซื้อแร่ดีบุก จนกระทั่งในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น กษัตริย์พม่าได้ยกทัพมาตีหัวเมืองต่าง ๆ ทางใต้เรื่อยมาถึงเมืองกลางขณะนั้น เจ้าเมืองกลางฟังถึงแก่กรรมลง คุณหญิงจัน ภริยาและ คุณมุก น้องสาว จึงรวบรวมกำลังพลต่อสู้กองทัพพม่า จนแตกพ่ายไปในที่สุด เมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2328 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งคุณหญิงจัน เป็นท้าวเทพกระษัตรี และคุณมุกเป็นท้าวศรีสุนทร ต่อมาเมืองภูเก็ตก็ได้เจริญเติบโตมากขึ้น จากการค้าและเหมืองแร่ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้รวบรวม หัวเมือง ชายทะเลตะวันตกเป็น "มณฑลภูเก็ต" และเมื่อปี พ.ศ. 2476 ได้ยกเลิกมณฑลภูเก็ต และ เปลี่ยนมาเป็น "จังหวัดภูเก็ต" ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

การปกครองแบ่งออกเป็น 3 อำเภอ 17 ตำบล 103 หมู่บ้าน 1 เทศบาลนคร (เทศบาลนครภูเก็ต) 2 เทศบาลเมือง (เทศบาลเมืองป่าตอง) (เทศบาลเมืองกะทู้) 6 เทศบาลตำบล 9 องค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่

1. อำเภอกะทู้
2. อำเภอกลาง
3. อำเภอเมือง

คนพิการในจังหวัดภูเก็ตมีจำนวนทั้งสิ้น 2,318 คน สถิติการจดทะเบียนคนพิการเดือนกรกฎาคม-มกราคม 2553 ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดภูเก็ต

4.2 โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต

สร้างในปี พ.ศ. 2449 โดย พระยารัษฎานุประดิษฐ์ (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) โดยได้รับความร่วมมือจากพ่อค้าคหบดีชาวภูเก็ต ให้ชื่อว่า "โรงพยาบาลสุขาภิบาล" ขึ้นตรงต่อเทศบาล

ตั้งอยู่ในเนื้อที่หนึ่งไร่เศษ ถนนโกมารภักดิ์ ผู้ดูแลโรงพยาบาลเป็นนายแพทย์ชาวอังกฤษ ชื่อ นายแพทย์แม็คและต่อมาอีกหลายปีมี พระเวชชกิจพิศาล (เจิม ดิลกแพทย์) เป็นผู้อำนวยการ คนแรกของโรงพยาบาลแรกเริ่มไม่มีพยาบาล โรงพยาบาลได้จ้างบุคคลภายนอก เป็นคนจีนชื่อนายหลิวมาทำหน้าที่ผู้ช่วยพยาบาล โดยทำหน้าที่แจกยา ทำแผล

ปลายปี พ.ศ. 2459 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประพาสมาถึง มณฑลภูเก็ตพระองค์จึงมีพระบรมราชานุญาต ให้ย้ายโรงพยาบาล ไปอยู่ ณ ที่แห่งใหม่เนื่องจากที่เก่าแก่วัดอยู่เสมอ และได้พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อสร้างอาคาร ณ ที่แห่งใหม่ (ที่ตั้งปัจจุบัน) อาคารดังกล่าวสร้างเสร็จ ในปี พ.ศ. 2462 ให้ชื่อว่า อาคารวชิระพยาบาล นอกจากนี้ พระองค์ยังได้ทรงพระกรุณาให้ใช้พระนามของพระองค์เป็นชื่อของโรงพยาบาล ชื่อว่า "โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต" ได้ทำพิธีเปิดในสมัยพระยาสุรินทราชา ต่อมาได้รับบริจาคเงินก่อสร้างอาคารต่างๆ อีกหลายอาคาร และในปี 2495 ได้โอนกิจการของโรงพยาบาล ไปขึ้นกับกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ปัจจุบันเป็นโรงพยาบาลทั่วไป ขนาด 503 เตียง สังกัด สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข รอบบริเวณโรงพยาบาลจะมีต้นมะฮอกกานี ซึ่งพระยาวิจิตรวงศ์ภูมิไกร เป็นผู้นำเมล็ดพันธุ์มอบให้ โดดเด่นเป็นสง่าให้ความร่มเย็นแก่โรงพยาบาลจวบจนเท่าทุกวันนี้ นับว่า โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต ได้ก่อตั้งมา 100 ปี

4.3 ศาลากลางจังหวัดภูเก็ต

ศาลากลางจังหวัดภูเก็ต กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนและประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2520 ให้เป็นโบราณสถาน สร้างขึ้นในสมัยที่พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) เป็นสมุหนเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต คือ ระหว่าง พ.ศ. 2450-2451 พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ได้กำหนดให้บริษัททุ่งคาคอมเปาต์เป็นผู้สร้างให้ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการอนุญาตให้ประทานบัตรในการขุดแร่ ณ ที่ทำการรัฐบาลเก่าบริเวณถนนหลวงพ่อดคล้อง ถนนพังงา ถนนสุรินทร์ และถนนสุทัศน์ (หรือที่ดินบริเวณด้านหน้าไปรษณีย์โทรเลขจังหวัดภูเก็ตในปัจจุบัน) ซึ่งทำให้ไม่ต้องใช้งบประมาณแผ่นดินในการก่อสร้าง และบริษัททุ่งคาคอมเปาต์ได้ให้ช่างชาวอิตาเลียนเป็นผู้ออกแบบและควบคุมการก่อสร้าง ดังนั้นศาลากลางจังหวัดภูเก็ตจึงเป็นอาคารที่มีสถาปัตยกรรมแบบยุโรป และเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กหลังแรกของประเทศไทยที่มีชื่อเสียงมากในสมัยนั้น (หนังสืออนุสรณ์ 200 ปี วีรสตรีเมืองถลาง, 2528) นอกจากนี้ยังเป็นศาลากลางที่สร้างได้แปลกและแตกต่างไปจากศาลากลางจังหวัดอื่น ศาลากลางจังหวัดภูเก็ต ตั้งอยู่บนเนินเขาโต๊ะแซะ บริเวณด้านหน้าติดกับถนนนคร ด้านขวาติดกับถนน

สุรินทร์ และด้านหลังติดกับถนนดำรง เป็นอาคารไม้สักสองชั้น มีลักษณะเป็นคอร์ต (court) คือ อาคารที่ล้อมรอบเป็นสี่เหลี่ยม ตรงกลางเป็นลานกว้างเปิดโล่งไม่มีหลังคา ทำเป็นสวนหย่อม มีระเบียงรอบอาคารทั้งด้านนอกและด้านใน เดินรอบอาคารได้ทั้งสองชั้น พื้นอาคารชั้นล่างสูงกว่าพื้นดิน 5 ชั้นบันได เสาอาคารเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด 15 x 20 ซม. ในขณะที่อาคารอื่น ๆ ที่สร้างในสมัยเดียวกัน จะมีเสานาขนาดใหญ่ตั้งแต่ 60 x 60 ซม.ขึ้นไป การตกแต่งมุมเสาด้านบน ตกแต่งด้วยไม้สักฉลุลงลอย และที่เด่นสำหรับอาคารหลังนี้ คือ เป็นอาคารที่ประกอบด้วยประตูทั้งหมด จำนวน 99 ประตู แต่จะไม่มีหน้าต่าง ต่อมาในภายหลังได้มีการต่อเติมหน้าต่าง จำนวน 2 บาน ทางมุขด้านหลังของอาคาร การตกแต่งประตูของอาคารนั้น ด้านบนของแต่ละประตูตกแต่งด้วยไม้สักฉลุเป็นลวดลายคล้ายดอกทิวลิป และสำหรับอาคารชั้นล่างนอกจากจะมีการตกแต่งประตูแบบดังกล่าวแล้ว เหนือขึ้นไปจากประตูได้ทำเป็นช่องลมเพิ่มขึ้นและตกแต่งด้วยไม้สักขนาดใหญ่กว่าฉลุเป็นลวดลายรูปดอกไม้อยู่ในแกน

4.4 เทศบาลนครภูเก็ต

เทศบาลนครภูเก็ต เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลเมืองภูเก็ต ได้รับการยกฐานะเป็น เทศบาลเมือง โดยพระราชกฤษฎีกา การจัดตั้งเทศบาลเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พุทธศักราช 2478 เรียกว่า "เทศบาลเมืองภูเก็ต" เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2478 และได้เปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลนครภูเก็ต เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2547 มีพื้นที่ 12 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่รับผิดชอบ 2 ตำบล คือ ตำบลตลาดเหนือ 4 ตารางกิโลเมตร และตำบลตลาดใหญ่ 8 ตารางกิโลเมตร สำนักงานเทศบาลเมืองภูเก็ต ครั้งแรกตั้งอยู่ที่ สำนักงานสุขาภิบาลเดิม (บริเวณโรงเรียนสตรีภูเก็ตในปัจจุบัน) เมื่อปี พ.ศ. 2483 ย้ายไปอาศัยจวนเทศาภิบาล มณฑลภูเก็ต (บริเวณโรงเรียนพิบูลย์สวัสดิ์สนธิ์) เพราะอาคารเดิมชำรุด อยู่จนถึง ปี พ.ศ. 2490 จึงได้ย้ายมาอาศัยโรงเรียนช่างปูน ซึ่งอยู่ติดกับบริเวณสุขาภิบาลเดิมเป็นการชั่วคราว เพราะที่จวนเทศาภิบาลอยู่ห่างไกลชุมชน ประชาชนไม่สะดวกในการติดต่อกับเทศบาล และในระหว่างนั้น ก็ได้ติดต่อกับ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อแลกเปลี่ยนสถานที่สุขาภิบาลเดิม กับที่ดิน ของโรงเรียนสตรีภูเก็ต ครั้นเมื่อการแลกเปลี่ยนที่ดิน เป็นที่ตกลงกันแล้ว ก็ได้ย้ายสำนักงานไปอยู่ที่ โรงเรียนสตรีเดิม (บริเวณโรงเรียนเทศบาลปลุกปัญญา ในปัจจุบัน) ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2499 เทศบาลได้สร้างอาคารสำนักงานใหม่ ที่ถนนภูเก็ต ตามแบบแปลนของ กรมโยธาเทศบาล แต่เนื่องจากกิจการของเทศบาล ขยายเพิ่มขึ้น อาคารที่สร้างตามแบบคับแคบ จึงได้ต่อเติมขยายอาคารออกไปทั้งสองข้าง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2523 เทศบาลได้ให้เอกชนเข้าดำเนินโครงการเทศพาณิชย์ โดยกำหนดเงื่อนไข

ให้ผู้ดำเนินโครงการต้องก่อสร้างอาคารสำนักงาน สถานีดับเพลิง บ้านพักปลัดเทศบาล และบ้านพักสมุหบัญชี ให้เทศบาล จากโครงการดังกล่าวทำให้เทศบาลมีทรัพยากรอาคารพาณิชย์และการจัดเก็บรายได้หรือภาษีทางการคลังมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มพูน และเป็นหลักประกันฐานะการคลังของเทศบาลให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

4.5 ทำอาภาศยาน

ทำอาภาศยานภูเก็ท หรือ สนามบินภูเก็ท เป็นสนามบินตั้งอยู่ที่ เหนือสุดของเกาะภูเก็ทเป็นทำอาภาศยานที่มีเที่ยวบินหนาแน่นเป็นอันดับที่สองของประเทศ รองจากทำอาภาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ มีเที่ยวบินทั้งในและต่างประเทศ บินมาลงทุกวัน ซึ่งจังหวัดเป็นจังหวัดที่มีมาตรฐานทั้งในด้านการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ ทำอาภาศยานนานาชาติภูเก็ท ตั้งอยู่เลขที่ 222 ถนนสนามบิน ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ท ห่างจากตัวเมืองภูเก็ทประมาณ 32 กิโลเมตร เนื้อที่โดยประมาณ 94,800 ตารางเมตร แท็กซี่เวย์ 8 จุด ทิศเหนือเป็นภูเขา ทิศใต้เป็นสวนยางพารา ทิศตะวันตกเป็นชายฝั่งทะเลอันดามัน

4.6 สถานที่ท่องเที่ยว

เขารัง เป็นเนินเขาเตี้ย ๆ โดยมีชื่อเดิมว่า "เขาลัง"อยู่หลังตัวเมืองทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ รถยนต์สามารถขึ้นไปจนถึงยอดเขามีสวนสุขภาพและสวนสาธารณะ เป็นสถานที่พักผ่อน หย่อนใจ และชมทิวทัศน์ของเมืองภูเก็ท จากยอดเขาสามารถมองเห็นตัวเมืองภูเก็ท ทะเล เกาะเล็กเกาะน้อย รวมทั้งทิวทัศน์ของเกาะภูเก็ท ทั้ง ใกล้และไกลได้อย่างชัดเจน

แหลมพรหมเทพ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งในจังหวัดภูเก็ท มีทัศนียภาพที่สวยงาม และเป็นจุดชมพระอาทิตย์ตกดินที่ได้รับความนิยม เป็นที่ตั้งของประภาคารกาญจนาภิเษก สุดปลายของแหลมพรหมเทพ มีชื่อว่าแหลมเจ้า บริเวณตัวแหลมซึ่งยื่นออกไปในทะเล มีลักษณะโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ด้วยต้นตาลที่ขึ้นอยู่กลุ่มใหญ่แหลมพรหมเทพ ถูกจัดเป็นหนึ่งในโครงการมหัศจรรย์เมืองไทย 12 เดือน 7 ดาว 9 ตะวัน ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จุดเด่นคือ "ชมพระอาทิตย์ตกทะเล สวยที่สุดในประเทศไทย"

จังหวัดภูเก็ท เป็นสถานที่ ๆ สามารถสร้างรายได้ ๆ เป็นอย่างมาก ซึ่งมีคนพิการที่ย้ายจากจังหวัดอื่น ๆ มาประกอบอาชีพในจังหวัดภูเก็ท ซึ่งคนพิการในจังหวัดภูเก็ทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนวดแผนโบราณและขายล็อตเตอรี่ ซึ่งจะประกอบอาชีพนวดแผนโบราณและขายสลาก

กินแบ่งรัฐบาลตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในจังหวัดภูเก็ต อาชีพพนักแผนโบราณของ คนพิการจะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติมาใช้บริการ อาชีพขายสลากกินแบ่งรัฐบาล คนพิการจะขายตามสถานที่ราชการต่าง ๆ ภายในจังหวัดภูเก็ตรวมถึงสวนสาธารณะต่าง ๆ ที่มีการจัดงานแสดงสินค้า

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาขอนำเสนอรูปแบบการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดแบ่งออกตาม ประเด็นสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

ประเด็นที่หนึ่ง การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

ประเด็นที่สอง ปัญหาและอุปสรรคของคนพิการในการเข้ารับบริการสิ่งอำนวยความสะดวก

ประเด็นที่สาม ความต้องการของคนพิการเกี่ยวกับการจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก

5.1 การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

ด้านการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่คนพิการ จะต้องดำรงชีวิต เพราะจะทำให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเองได้ เดินทางด้วยตนเองได้ โดยไม่ต้องมีผู้ช่วยเหลือ จากการศึกษาของ วารี ปัญจะผลินกุล เรื่อง การเข้าถึง (Access) บริการฟื้นฟู สมรรถภาพของคนพิการ : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพ คนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ (2543, อ้างถึงใน วารี ปัญจะผลินกุล, 2543, น. 177) พบว่า คนพิการส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสิทธิการเข้าถึง คนพิการมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของข้อจำกัดของคนพิการแต่ละประเภทในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน เช่น คนตาบอดต้องการอักษรเบลล์ คนหูหนวกต้องการล่ามภาษามือ คนพิการส่วนใหญ่มีความรู้ความ เข้าใจในเรื่องของการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ และควรจะเป็นกฎหมายบังคับใช้ ในทุกสังคม คิดเป็นร้อยละ 90.0 การจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ เช่น ทางลาด ลิฟท์ ห้องน้ำสำหรับคนพิการ รวบันได ล่ามภาษามือ อักษรเบลล์ ฯลฯ มีผลต่อการเดินทางไปในที่ต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ คิดเป็นร้อยละ 86.0, คนพิการทุกประเภทสามารถทำงานนอกบ้านได้ เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 77.3 ซึ่งความรู้ในเรื่องดังกล่าวแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า

คนพิการเห็นความสำคัญของการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ จากการศึกษา ศรัณยา เชื้อหอม (2548, น. 114) คนพิการสามารถใช้บริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ธนาคารจัดไว้ได้อย่างสะดวก เช่น หมายเลขบัตรคิว ที่นั่งสำหรับรอรับบริการ ฯลฯ ส่วนบริการเบิกถอนเงินจากตู้เอทีเอ็ม คนพิการสามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกด้านนี้ได้โดยส่วนใหญ่และเป็นเพียงบริการเดียวที่คนพิการสามารถเข้าถึงบริการได้มากที่สุด แต่สำหรับบริการเฉพาะหรือบริการพิเศษเพื่อคนพิการนั้นจากผลการศึกษาพบว่า คนพิการส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกของธนาคารได้ เมื่อมาติดต่อขอรับบริการ และในการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ทั้งในการมาติดต่อกับธนาคารหรือบริการสอบถามทางโทรศัพท์ หรือบริการอื่นใด คนพิการ ต้องมีบุคคลทำธุรกรรมแทนจึงจะสามารถเข้าถึงบริการของธนาคารได้

5.2 ปัญหาและอุปสรรคของคนพิการในการเข้าถึงบริการสิ่งอำนวยความสะดวก

จากการศึกษา ปัญหาทางด้านการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกนี้ มีนักวิจัยหลายท่าน ได้แก่ วารี ปัญจะผลินกุล (2543, น. 164-190); สุกัญญา บุญคง (2551, น. 155-161) ได้กล่าวตรงกันคือ ด้านการคมนาคม พาหนะการเดินทางเป็นอุปสรรคสำหรับคนพิการทำให้ไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทางมาทำงาน สุกัญญา บุญคง (2551, น. 155-161) ยังกล่าวเสริมตรงกันอีกว่า รัฐต้องจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งเกี่ยวกับห้องน้ำ ทางเดิน และการเดินทาง นอกจากนี้ สุกัญญา บุญคง (2551, น. 155-161) ได้พบปัญหาและอุปสรรคต่อการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้รถไฟฟ้าใต้ดินอีกด้าน คือ ด้านข้อมูลข่าวสาร เช่น การให้ข้อมูลที่ไม่ชัดเจน บ้ายแสดงทางเข้าออก เสี่ยงจากการประกาศ มีปัญหาด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างพนักงานกับผู้พิการมาก พนักงานไม่สามารถสื่อสารกับผู้พิการได้ด้วยภาษามือ ไม่มีเอกสารที่เป็นอักษรเบรลล์ และมีคนพิการที่ใช้บริการเพื่อเดินทางไปทำงานเพียงร้อยละ 3.5) สุกัญญา บุญคง (2551, น. 155-161) ให้ข้อเสนอแนะ รัฐควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ครอบคลุมกับประเภทคนพิการ ซึ่งได้มีกำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 54 บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (3) กำหนดให้จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีหรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพของคนพิการ ศรัณยา เชื้อหอม (2548,

น. 115) ได้แบ่งปัญหาไว้ 3 ประเด็น คือ ปัญหาของคนพิการเอง ปัญหาของธนาคาร และปัญหาของข้อจำกัดภาครัฐ

5.3 ความต้องการของคนพิการเกี่ยวกับการจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก

จากการศึกษาของ ศรัณยา เชื้อหอม (2548, น. 115) พบว่าคนพิการมีความต้องการในการจัดให้มีที่จัดตั้งตู้เอทีเอ็มในสถานที่ชุมชนและมีคุณสมบัติพิเศษตามสภาพของความพิการ เช่น มีอักษรเบรลล์ที่ปุ่มกดสำหรับคนพิการทางการเห็น มีทางลาดที่ได้มาตรฐานและมีที่กว้างขวางพอสำหรับรถวีลแชร์สามารถเข้าออกได้โดยง่าย รวมถึงการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ลานจอดรถ ห้องน้ำ มีช่องทางพิเศษสำหรับคนพิการในการมารับบริการที่เคาน์เตอร์ธนาคาร ข้อเสนอแนะ ควรมีการจัดสถานที่ ๆ สามารถเอื้อประโยชน์แก่คนพิการอย่างเหมาะสมกับสภาพความพิการ อบรมให้คนพิการมีความรู้ในเรื่องอิเล็กทรอนิกส์ สุกัญญา บุญคง (2551, น. 157) กล่าวว่า ด้านอาคาร คนพิการมีความต้องการให้มีการสร้างพื้นทางเรียบ ไม่ขรุขระและออกแบบการก่อสร้างให้ทางเข้าสู่อาคารนั้นอยู่ใกล้กับลานจอดรถ ด้านสถานที่ คนพิการมีความต้องการในเรื่องการประกาศแจ้งข้อมูล ข่าวสาร และติดตั้งป้ายอักษรวิ่งจะช่วยให้การรับข้อมูลข่าวสารสำหรับคนพิการได้ดียิ่งขึ้นและติดตั้งสัญญาณเตือนภัยในพื้นที่ต่างๆ ยานพาหนะ คนพิการมีความต้องการในเรื่องขบวนรถไฟฟ้าวัดออกแบบติดตั้งป้ายอักษรวิ่งเพื่อบอกสถานีถัดไปสำหรับคนพิการทางการได้ยิน ขบวนรถไฟควรจัดให้มีการประกาศออกเสียงเพื่อบอกสถานีถัดไปสำหรับคนพิการทางการเห็นและควรมีการติดตั้งอุปกรณ์ล้อครกเช่นคนพิการ บริการสาธารณะ คนพิการมีความต้องการในเรื่องการติดตั้งสัญญาณต่าง ๆ บริเวณทางแยก ทางข้ามในเส้นทางสาธารณะ สัญลักษณ์ คนพิการมีความต้องการให้ติดตั้งสัญลักษณ์คนพิการจะทำให้คนพิการสามารถมองเห็นได้ชัดเจน จากการศึกษารองศาสตราจารย์ไตรรัตน์ จารุทัศน์ (2548) ผลการสำรวจการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ ทั้งหมดรวม 14 อุปกรณ์ ได้แก่ รวจับ สวิทช์ไฟฟ้า ปลั๊กไฟฟ้า โถสุขภัณฑ์ การใช้ส้ว ก๊อกน้ำ ทางลาด บันได ลูกบิดประตู มือจับประตู กลอนประตู พื้น รั้ว และเก้าอี้ ซึ่งสามารถแยกสรุปเป็นองค์ประกอบภายนอกอาคาร และพื้นที่ภายในอาคาร โดยสามารถสรุปพอสังเขปได้ดังนี้ ความสูงลูกตั้งบันไดประมาณ 13 เซนติเมตร ความชันของทางลาดอัตราส่วน 1: 12 พื้นผิวจะต้องไม่ลื่น สามารถเดินหรือเข็นรถเข็นได้สะดวก รั้วบ้านที่มีความสูงระดับหน้าอก แบบรั้วกึ่งทึบกึ่งโปร่ง เก้าอี้สนามแบบชุดเก้าอี้ไม้ พนักพิง มีโตะวางของตรงกลาง และสามารถนั่งได้หลายคน สำหรับการในพื้นที่ภายในอาคาร ห้องนอนมีพื้นที่อย่างน้อย 10-12

ตารางเมตรต่อคน ไม่รวมห้องน้ำและ 16-20 ตารางเมตรสำหรับห้องพักรวม (2 คน) และให้มีการเคลื่อนที่ของรถเข็นได้สะดวก ระดับของสวิทช์ที่ผู้สูงอายุเลือกมากที่สุดคือระดับ 120 เซนติเมตรจากพื้น สวิทช์ไฟฟ้าไม่ควรสูงเกินไปเพื่อให้ผู้สูงอายุกดได้สะดวกโดยไม่ต้องเอื้อม ส่วนระดับของปลั๊กไฟฟ้าที่ผู้สูงอายุเลือกมากที่สุดคือระดับ 90 เซนติเมตรจากพื้น ระดับปลั๊กไฟฟ้าต้องไม่ต่ำเกินไปเพื่อให้ผู้สูงอายุต้องก้มลงไปมาก โดยรูปแบบของสวิทช์มีขนาดใหญ่ไม่มากนัก แสดงว่าผู้สูงอายุเลือกใช้อุปกรณ์ที่คุ้นเคยอยู่แล้ว ส่วนปลั๊กไฟฟ้าเลือกใช้ปลั๊กแบบที่มีสวิทช์ตัดไฟประกอบด้วยมากที่สุด แสดงว่าผู้สูงอายุมีความต้องการใช้อุปกรณ์ที่มีความปลอดภัย และไม่ยุ่งยากที่จะใช้งาน สำหรับอุปกรณ์ ลูกบิด มือจับเปิดประตู และกลอนประตู มีการเลือกใช้ลูกบิดประตูมากกว่ามือจับเปิดประตู ในอัตราส่วน ร้อยละ 52.6 กับร้อยละ 47.4 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความเคยชินของผู้สูงอายุที่มีความยึดติดกับสิ่งแวดล้อมเก่า ๆ แต่สำหรับก๊อกน้ำผู้สูงอายุส่วนใหญ่เลือกใช้ก๊อกน้ำแบบบิดไปด้านข้าง โถส้วมชนิดนั่งราบ สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 400 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 500 มิลลิเมตร รวบรวมผู้สูงอายุเลือกรวบรวมที่ใช้ในพื้นที่ทั่วไปเป็นสเตนเลส เส้นผ่านศูนย์กลาง 4.5 เซนติเมตร ความสูงจากพื้นถึงระดับบนสุดของราวจับผู้สูงอายุเลือกความสูง 80 เซนติเมตร ราวจับด้านที่อยู่ติดผนังให้มีระยะห่างจากผนังไม่น้อยกว่า 5 เซนติเมตร มีความสูงจากจุดยึดไม่น้อยกว่า 12 เซนติเมตร และรูปแบบราวจับในห้องน้ำ เลือกแบบราวติดพื้น 2 ข้าง การใช้สีสำหรับป้ายต่าง ๆ จากผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่เลือกสี สีน้ำเงินบนพื้นสีขาวเป็นตัวอักษรที่ผู้สูงอายุมองเห็นชัดที่สุด

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า คนพิการนั้นก็มีปัญหาและความต้องการที่ไม่แตกต่างกันไปจากประชาชนกลุ่มอื่น กล่าวคือ คนพิการต้องการมีสวัสดิภาพในการดำรงชีวิตที่ดีมีโอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณะในสังคม เหมือนบุคคลอื่นโดยทั่วไปในสังคม แต่ด้วยสภาพความพิการนั้น อาจมีผลทำให้ความต้องการในบางอย่างนั้น มีความแตกต่างและพิเศษกว่าคนอื่นอยู่บ้าง ด้วยเหตุผลนี้เอง รัฐบาลก็ได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้สำหรับคนพิการในฐานะที่เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าทางสังคมอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งสามารถดูได้จาก พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการมาโดยตลอด ซึ่งทำให้เห็นว่าหน่วยงานหลาย ๆ หน่วยงานต่างเห็นความสำคัญในเรื่องการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการเป็นอย่างมาก และต่างฝ่ายก็ต่างมุ่งมั่นที่จะพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการเหล่านั้นได้เข้าถึงบริการต่าง ๆ รวมถึงสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระเหมือนที่เขาเหล่านั้นต้องการและหากทุกฝ่ายต่างช่วยกันดูแลและมีความมุ่งมั่นที่จะช่วยกันพัฒนาอย่าง

จริงจังก็นั้นผลประโยชน์ที่จะเกิดสูงสุดก็คือกลุ่มคนพิการเหล่านั้น ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เองจะทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่น่าอยู่มากยิ่งขึ้นไป หากทุกคนตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างนี้ตลอดไป

6. กรอบแนวคิดในการศึกษา

